

Ijodiy boshqaruv va marketing

Siddiqbek Hamza o'g'li Mirzayev
Buxoro davlat universiteti

Abstract: Ushbu maqolada ijodiy menejmentning mohiyati, mazmuni, sub'ektlari va tamoyillari ko'rib chiqiladi, an'anaviy va ijodiy menejmentning qiyosiy tavsifi berilgan, uning innovatsion menejment bilan aloqasi ochib berilgan.

Kalit so'zlar: ijodiy, ijodiy boshqaruv, ijodiy amaliyot raqobatdosh ustunlik, innovatsiyalar, boshqaruv samaradorligi

Creative management and marketing

Siddiqbek Hamza o'glu Mirzayev
Bukhara State University

Abstract: The article discusses the essence, value, principles and principles of creative management, to identify its relationship with innovative management;

Keywords: creativity, creative management, competitive advantage, innovativeness, management efficiency

Menejment va marketing amaliyotida yangi ijodiy yondashuvlarsiz innovatsion iqtisodiyotga - kashfiyotlar, innovatsiyalar, nazariya va boshqa sohalardagi kutilmagan "yurishlar"ga asoslangan "bilimlar iqtisodiyoti"ga o'tish mumkin emas. Shu munosabat bilan bugungi kunda zamonaviy menejment modeli o'zgarmoqda, uning asosiy mohiyati ijodkorlik, ya'ni mutaxassislarning yangi g'oyalarni yaratish qobiliyati hamda iste'molchining zamonaviy hayot sifatiga e'tibor qaratishdan iborat. Adabiyotlarda ijodiy boshqaruvning nazariy masalalari yoritib berilgan.

Zamonaviy iqtisodiy tendensiyalar korxonalarda muayyan muammolarni hal qilish uchun yondashuvlar va vositalarni o'zgartirishni talab qiladi, chunki standart yondashuvlar korxonalar samaradorligini oshirish uchun qo'llayotgan usullar allaqachon o'z ahamiyatini yo'qotgan. Shu munosabat bilan intellektual faoliyat va uning qo'llanilishi, sanoat yo'nalishi yoki bozor talablarining o'ziga xosligidan qat'iy nazar, tashkilotning biznes jarayonlarini boshqarish. Muammoni muvaffaqiyatli hal qilishning mumkin bo'lgan variantlaridan biri ijodiy boshqaruv vositalaridan foydalanishdir, bu shaxsiy va kasbiy o'zini-o'zi rivojlantirish va takomillashtirishga, korxonalar xodimlarining tashabbuskorligini rivojlantirishga hissa qo'shadi. Samarali ijodiy boshqaruv korxonaning ijobiy imidjini shakllantirishga yordam beradi, uning

bozorda raqobatbardoshlik darajasini oshiradi, resurs bazasidan foydalanishga imkon beradi.

Yuqori daromad, shunga ko'ra, foydani oshiradi. Yuqoridagilarning barchasini inobatga olgan holda, maqolada ko'tarilgan masalalar dolzarb ahamiyatga ega va o'z vaqtida olib chiqilganligini ta'kidlash mumkin. Ijodiy menejment masalasi birinchi marta J.Gilford, E.Torrens kabi chet ellik olimlar tomonidan ko'tarilgan. Zamonaviy tadqiqotchilar orasida O.G.Makarenkoning asarlarini ajratib ko'rsatish mumkin. Ijodiy menejmentning asosiy tushunchalarini tadqiq etuvchi [4], ijodiy menejmentning mohiyatini va uning boshqaruv tizimidagi o'rnini muhandislik ishlab chiqarishi bilan bog'liq holda ko'rib chiquvchi A.G.Varfolomeev [1]. O.S.Voroshilova ijodiy menejmentni korxonalar boshqaruv tizimining tarkibiy qismi sifatida belgilaydi [3] va boshqalar Maqolaning maqsadi ijodiy boshqaruvning asosiy nazariy jihatlarini va zamonaviy korxonalar faoliyatida uning vositalaridan foydalanish zaruriyatini o'rganishdir.

Boshqaruvdagi ijodkorlik taxminan XX asrning o'rtalarida rivojlana boshladi va yaqinda bu bilimlarni to'liq qo'llashda o'z aksini topdi. Ijodiy boshqaruv xarakter xususiyati sifatida ijodkorlikka asoslanadi. Ijodkorlik - muammoni topish va aniqlash qobiliyati; katta hajmdagi g'oyalarni yaratish; fikrlash qobiliyatiga ega; original javoblarni, nostandart yechimlarni topish; qo'shish orqali ob'ektni yaxshilashaholida tafsilotlar; ob'ektda yangi belgilar, undan yangi foydalanish imkoniyatlarini ko'rish(ya'ni masala elementlarini tahlil qilish va umumlashtirish [1]. Ijodiy boshqaruv - bu menejerlar tomonidan yaratilgan qulay sharoitlar majmuidir. Mehnatni ijodiy rivojlantirish uchun korxonalar, jamoaviy va yakka tartibdagi ishchilar, ishlab chiqarish va iqtisodiy muammolarni hal qilish, yengish uchun ijodiy g'oyalarni mulohaza yuritish, ularning oqibatlarini ko'ra olishni nazarda tutadi. Ijodiy menejment innovatsiyalarni boshqarishning quyi tizimini ta'minlaydi, boshqaruv subyektlarining yangi g'oyalarni ishlab chiqish, qo'yish qobiliyati va ilmiy yoki texnologik ma'lumotlar shakllantirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, innovatsiya (iqtisod, texnologiya, xizmat ko'rsatish sohasidagi innovatsiyalar), ijodiy xususiyatga ham ega bo'lishi mumkin komponent, ijodkorlik elementlarini o'z ichiga oladi [4]. Ijodiy boshqaruvning asosiy maqsadi: innovatsion g'oyalarni shakllantirish, ularni baholash va tanlash, boshqaruv qarorlarini samarali qabul qilishga imkon beradi. Ijodiy boshqaruv ijodkorlikni to'liq ochib berishga qaratilgan odamlarning qobiliyatlari, an'anaviy boshqaruv esa odamlarning faoliyatiga asoslanadi, qat'iy belgilangan qoidalar va maqsadli emas ularning tashabbuslarini oshkor qilish va ularning barcha qobiliyatlarini ochib berish [3]. Ijodiy maqsadlarni amalga oshirish uchun funkcionallik boshqaruv amalga oshiriladi: jalb qilingan tashkilot xodimlari ijodiy g'oyalarni shakllantirish va rivojlantirish; rejalashtirish, ijodiy tashkil etish uchun mas'ul bo'lgan korxonalar rahbarlari xodimlarni ijodiy g'oyalar yaratishga

rag'batlantirish jarayonini ta'minlovchi faoliyat va korxonaning ijodiy faoliyatini ham nazorat qilish va tartibga solish [5].

Boshqalar kabi ijodiy boshqaruv asoslangan tashkilotni boshqarish usuli muayyan tamoyillar, xususan: samarali rahbarlik; innovatsiyalar, bozorga yo'naltirilganlik; tajribalarni rag'batlantirish; eng yangi bilimlar asosida uzluksiz o'z-o'zini takomillashtirish; ichki va o'zgarishlarga tayyorlik; tashqi muhit; rivojlanish strategiyasiga e'tibor qaratish; mahsulot (xizmat) ning o'ziga xosligiga e'tibor qaratish; ijodiy salohiyatni amalga oshirish uchun samarali motivatsiya [5].

Kompaniyaning ijodiy salohiyatini boshqarish konsepsiyasi menejmentning umumiy nazariyasiga asoslanadi, lekin menejment subyektlari e'tiborini uning ijodiy salohiyatidan foydalanish muammolariga qaratadi. Boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish va qabul qilishda barcha xodimlarning salohiyati, ijodiy salohiyati, ularning malakasini oshirish, boshqaruv jarayoniga ijodiy fikrlashning zamonaviy usullarini joriy etish va amalga oshirish vazifalari to'g'risida yechimlar, ichkarida ijodiy muhit yaratish, jamoa, xodimlarning o'zini-o'zi anglash va o'zini-o'zi takomillashtirish jarayonini rivojlantirishni rag'batlantiradi.

Samarali amalga oshirilishini ta'minlash ijodiy boshqaruv va tashkilotning maksimal natijasini olish uchun ijodiy boshqaruv tizimini izchil joriy etish zarur, jumladan: ijodkorlikni qo'llab-quvvatlovchi tashkiliy tuzilmalarni yaratish; yangi bilimlarni yaratishga yordam beradigan tashkiliy tizimlar va tartiblarni ishlab chiqish; tashkiliy madaniyat va ijodkorlikni oshirish; yetakchilik [4].

Korxonaning ijodiy boshqaruv tizimini baholash va tahlil qilish ma'lum bir ketma-ketlik (algoritm)da amalga oshirilishi kerak. Masalan: baholash obyektlarini aniqlash (maqsad, ijodiy boshqaruv subyektlari va obyektlari, usullari va texnologiyalari; ijodiy g'oyalar va yechimlar; axborot va aloqa); ijodiy boshqaruv tizimida baholash obyektlarini tavsiflovchi koeffitsientlarni ko'rsatish va ularni hisoblash. Ijodiy boshqaruv tizimining haqiqiy holatiga ta'sir ko'rsatgan omillarni aniqlash va tahlil qilish: iqtisodiy va boshqaruv omillari; ichki va tashqi omillar; ijobiy va salbiy ta'sir etuvchi omillar; o'rganilayotgan obektga kuchli ta'sir etuvchi omillar, kam ta'sir qiluvchi omillar o'rganilayotgan obyekt; omillar bevosita bog'liq, bir-biri bilan bilvosita munosabatda bo'lgan omillar; o'zaro bog'liq bo'lmagan omillar; tahlil natijalarini umumlashtirish. Ijodkorlik biznesning yangi yo'nalishini yaratishda, uni joy, vaqt, iste'molchiga nisbatan diversifikatsiya qilishda namoyon bo'ladi. Yo'nalishni ishlab chiqish marketing kompleksini ishlab chiqishni o'z ichiga oldi: "mahsulot - reklama - amalga oshirish".

1950-yillarning o'rtalarida uy hayvonlari - mushuklar va itlar uchun oziq-ovqat tayyorlash boshlandi. Go'shtni qayta ishlash korxonalari chiqindilarni deyarli arzimagan narsaga sotishi mumkin (moliyaviy foyda) hamda uy hayvonlari egalari o'zlarining uy hayvonlariga bo'lgan sevgi va g'amxo'rliklarini ko'rsatishlari mumkin

(ushbu iste'molchi segmentining psixologiyasi va mentalitetini hisobga olgan holda). Ijodkorlik biznesning yangi yo'nalishini, mutlaqo yangi bozorni yaratishda namoyon bo'ladi va yangi iste'molchi - hayvonlar kiritiladi. 1970-yil savdo avtomatlarini ishlab chiqarish shokolad barlari, choy, qahva, muzqaymoq, alkogolsiz ichimliklar tayyorlana boshladi. Shunday qilib, korxonaning iqtisodiy rivojlanishining muvaffaqiyati ko'p jihatdan tashkilotning raqobatdosh ustunliklarini shakllantiradigan faoliyatga innovatsiyalarni joriy etishga bog'liq. Tashkilotda ijodiy boshqaruv tizimining joriy etilishi uning faoliyati samaradorligini oshirishga imkon beradi va ijodiy boshqaruv vositalaridan foydalanish menejerlarga paydo bo'lgan muammolarni tezda hal qilish va biznes jarayonlarini boshqarishga ijodiy yondashish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Варфоломеев А. Г. Креативный менеджмент в практической деятельности организации // Известия ТулГУ. Экономические и юридические науки. - 2016. - №2-1. - С. 153-159.
2. Божидарник Т.В. Креативный менеджмент: конспект лекций для подготовки докторов философии / Т.В. Божидарник, Н.М. Василик. - Луцк: Луцкий НТУ, 2018. - 188 с.
3. Ворошилова О.С., Прихунова Ю.А. Креативный менеджмент // Экономика и менеджмент инновационных технологий. - 2016. - № 5.
4. Макаренко О. Г., Лазарев В. Н. Креативный менеджмент: учеб. пособие / О. Г. Макаренко, В. Н. Лазарев. - Ульяновск: УлГТУ, 2017. - 154с.
5. Прохорова В.В., Коломыц О.Н., Шутилов Ф.В. Современные проблемы менеджмента: учебник. - М.: Общество с ограниченной ответственностью "Издательский Дом МИРАКЛЬ", 2017. - 352 с.
6. Коломыц О.Н. Механизмы реализации инноваций в социально-экономических системах: монография. - Краснодар: КубГТУ, 2016. - 211 с.
7. Курбонова У.У. Модульные технологии и современный способ получения высшего образования // Academy. № 11 (50), 2019. С.-38-40.
8. Курбанова У.У. Особенности эстетической культуры и воспитания студентов в профессиональной подготовке. Научные школы Молодежь в науке и культуре XXI в: материалы междунар. науч.-творч. форума. 31 окт - 3 нояб 2017 г./Челяб гос инт культуры, сост. Е.В. Швачко. Челябинск: ЧГИК, 2017. 394 с, ISBN 978-5-94839- 629-3, 2017. С. 314-316.
9. Kurbanova U.U. Trends in the development of pedagogical ideas in Uzbekistan in the years of independence.// International Journal of Applied Research, 2020; 6(5): 90-94.

10. Ostonov J.Sh. Basic strategies for coping behavior in adolescents. E-Conference Globe 2021/7/26 275-277 c
11. Ostonov J.Sh. Coping behavior and its research style. Proceedings of 7th Global Congress on Contemporary Sciences & Advancements// Hosted online from, New York, USA//June 25, 2021. 237-239 b
12. Ostonov J.Sh. Socio-Psychological Basics of The Study of The Styles of Attitude in Coping by. Adolescents Middle European Scientific Bulletin Volume 13 June 2021. B. 442-446
13. Остонов Ж.Ш. Изучение копинг-стратегий и психологических защит у подростков в трудных учебных ситуациях. Вестник интегративной психологии // - Ярославль, 2021. Выпуск 22. С.144-146
14. Остонов Ж.Ш. Концепция копинга: определение, функция и виды. Вестник интегративной психологии // - Ярославль, 2020. Выпуск 22. С.279-281
15. Остонов Ж.Ш. Ўсмирларда психологик ҳимоя ва копинг ҳуқ-атвор омиллари намоён бўлишининг ўзига хос хусусиятлари. Psixologiya jurnali. 2021 й. 4-сон. 66-73 b
16. Остонов Ж.Ш. Факторная структура копинг-поведения подростков. Психология илмий журналы. 2020. № 4. Б.47-50
17. Остонов Ж.Ш. Копинг-ресурсы личности и адаптационный потенциал. Мактабгача таълимда компетенциявий ёндашувлар: истиқболлар, муаммолар ва ечимлар Республика масофавий илмий-амалий анжумани. БУХОРО, 2020 йил, 3-ноябрь Б.297-299
18. Остонов Ж.Ш. Ўсмирлардаги копинг ҳуқ-атвор ва унинг шахс мувафакциятидаги ўзаро алоқадорлигининг назарий асослари. Ижтимоий соҳани модернизациялаш контекстида педагогик таълим тараққиёти: муаммо ва истиқболлар // Республика илмий-амалий анжумани 2021 йил 28 май Б.134-135
19. Остонов Ж.Ш. Копинг-стратегии: развитие в онтогенезе. Педагогик маҳорат илмий журналы. Бухоро, 2020. №6 Б.102-104
20. Z. Kurbonova. The Importance of the use of Educational Technologies Aimed at the Development of the Child's Personality in Preschool Education. Центр научных публикаций (buxdu. uz) 8 (8)